

36 . Jurilovca | Județ: Tulcea | Punct: Capul Dolojman | Anul: 2009

Anul: 2009

Cod RAN: 160653.02

Perioade: Antichitate

Epoci: Epoca greacă, Epoca elenistică, Epoca romană timpurie, Epoca romană târzie

Tipuri sit: tip neprecizat, amenajare/construcție, exploatare minieră

Categorii sit: Apărare (construcții defensive), Domestic, Religios, ritual și funerar, Neatribuit

Autori: Virgil Apostol, Alexandra Dolea, Ștefan Honcu, Mihaela Mănucu-Adameșteanu, Monica Mărgineanu-Cârstoiu, Alina Mușat, Andrei Opaț

Instituții: Muzeul Național de Istorie a României, Universitatea București, Facultatea de Istorie, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Universitatea București, Facultatea de Istorie, Institutul de Arheologie, Iași

Raport

În anul 2009, săpătura arheologică s-a derulat în două sub-sectoare, urmărind completarea unor informații obținute anterior. Amplasamentul celor două sub-sectoare a fost: SIG V 2009 pe latura de V a fortificației, atașată extremității vestice a secțiunii trasate în anul 2008; SIG S 2009 pe latura de S a fortificației, în punctul în care, în 2007 a fost surprins un cuptor adosat incintei grecești.

Secțiunea SIG V 2008 (206 x 2 m), perpendiculară pe zidul fortificației romano-bizantine, a avut drept scop verificarea stratigrafiei în această zonă și identificarea unor eventuale opere defensive de epocă greacă¹. Principalele rezultate ale investigației au fost:

- constatarea absenței oricăror amprente de locuire în spațiul traversat de SIG V 2008, cu excepția unor urme sporadice aparținând probabil sec. VI-VII p.Chr.;

- observarea faptului că două dintre valurile care brăzdează, aproximativ pe direcția N - S, spațiul traversat de SIG V 2008 nu par să fi jucat un rol defensiv, fiind rezultatul unor excavații în stâncă, sub formă de șanț, și depunerii materialului excavat pe latura dinspre E a acestora. Deși lipsa unei stratigrafii explicite și a inventarului corespunzător provoacă dificultăți în stabilirea cronologiei acestor intervenții, înclinăm să le atribuim ultimei etape a viețuirii antice de la Capul Dolojman;

- este posibil ca șanțul aflat între valul 1 și zidul fortificației romano-bizantine să reprezinte negativul unui zid demantelat, care, prin analogie cu situațiile întâlnite pe latura de S, ar putea fi interpretat ca zid de incintă grecesc;

- valul 3, aflat la cca. 190 m V de zidul de apărare romano-bizantin, prezintă particularități constructive care, alături de dimensiunile conservate (lățimea la bază = 22 m, altitudinea naturală = 31,97 m, înălțimea față de nivelul stâncii native = cca. 2,80 m), îl deosebesc de precedentele și reclamă continuarea cercetării, pentru lămurirea unor aspecte legate de structura și cronologia sa.

SIG S 2009

Cu prilejul amenajărilor pregătitoare intervenției de conservare primară a tronsonului de incintă grecească degajat pe latura de S a cetății, în anul 2007 a fost identificat un cuptor de mari dimensiuni², de formă aprox. circulară în plan (d = 3,70 m), adosat zidului de incintă grec, pe care amenajarea sa l-a afectat vizibil. Din examinarea inventarului arheologic recoltat din umplutură rezultă că perioada de funcționare a cuptorului pare să fi fost cea romano-bizantină. Cercetarea sa nu a putut fi epuizată cu acel prilej, necesitând extinderea suprafeței spre S, pentru determinarea formei complete și a eventualelor sale anexe funcționale.

SIG V 2009

A fost trasată o casetă cu dimensiunile de 20 x 4 m la N și paralel cu SIG V 2008 (între m. 178-198 ai acesteia), de care o separă un martor cu lățimea de 0,50 m. Totodată, am reluat golirea șanțului de la V de valul 3, în scopul determinării conturului secțiunii și, eventual, a cronologiei acestuia.

Principalele rezultate ale acestor intervenții constau în:

- Confirmarea existenței unui „placaj” de piatră pe versantul de E al valului, așa cum apărea și în SIG V 2008. Aflat imediat sub stratul vegetal (cca. -0,30/0,40 m), este realizat din plăci nefasonate de calcar, de dimensiuni mici, dispuse neregulat și urmărește conturul valului, acoperind o stratigrafie (observabilă în pereții SIG V 2008) în care straturile de piatră mărunță alternează cu straturi subțiri, tasate, de pământ.

- Spre creasta valului această "manta" este întreruptă, pe o lățime de cca. 2-2,25 m, de un strat de spărtură mărunță din piatră (cu aspect de griblură) ce se distribuie, paralel cu ceea ce pare a reprezenta rămășițele in situ ale unui zid cu orientare aproximativă N - S. Este posibil ca acest strat, cu o grosime variabilă (între 0,15 și 0,30 m, în funcție de pantă) să provină din tasarea și spargerea unor blocuri de piatră dispuse vertical sau oblic, pe o lățime de cca. 1 m, paralel cu aliniamentul zidului.

- Pe creasta valului 3 a fost identificat traseul unui zid cu lățime integrală încă necunoscută (fațada vestică, împreună cu emplectonul aferent sunt distruse, fiind parțial recunoscutibile între dărâmurile vizibile, la diverse adâncimi, pe panta vestică a valului). Zidul este construit din blocuri de piatră de mari dimensiuni (cca. 0,95 x 0,70 m; 0,60 x 0,40 m; 0,40 x 0,30 m), fasonate sumar sau nefasonate, alinate pe direcția N - S. Pentru urmărirea acestui traseu, caseta SIG V 2009 a fost extinsă spre N cu încă 3 x 4 m, pornind de la indicațiile unui aliniament de blocuri de piatră sesizabil la nivelul de călcare actual și confirmat încă de la îndepărtarea primului strat vegetal (-0,15 m). Lățimea maximă conservată a acestui tronson de zid este de 1,50 m (N), cea minimă este de 0,55 m (S), iar lungimea pe care a putut fi urmărit în anul 2009 este de 6,70 m. Ținând seama de dispunerea dărâmăturilor sale în teren, lățimea sa integră ar putea fi estimată la cca. 2,20-2,30 m, dimensiune care reclamă, totuși, confirmarea prin măsurarea unui tronson cu lățimea conservată integral. Din păcate, starea de conservare în care a fost descoperit monumentul nu îngăduie, deocamdată, nici un fel de estimări cu privire la datarea sa.

- Șanțul care se află la V de valul 3, așa cum s-a observat încă din campania precedentă, a fost săpat în stâncă, piatra rezultată din excavație fiind aruncată pe latura sa de E. Pentru observarea deschiderii originare și conturului complet al șanțului, la săpare, este necesară prelungirea SIG V 2008 cu cca. încă 10 m, fapt ce nu a fost posibil în campania anului 2009. Umplutura șanțului, pe porțiunea care a fost încadrată în secțiunea SIG V 2008, a fost cercetată până la adâncimea de 1,20-1,40 m, fără a se atinge pretutindeni nivelul stâncii. Din pământul negru mazăros, care formează această umplutură au fost recoltate fragmente sporadice de panse de amfore grecești (sec. IV-III a.Chr.).

Ca urmare a rezultatelor obținute, se ia în calcul oportunitatea continuării cercetării în anul următor.
[Mihaela Mănușu-Adameșteanu]

SIG S 2009

A fost deschisă o casetă cu dimensiunile de 12 x 4 m, la S de suprafața SIG 2004/2007, în fața cuptorului Cpt 1, identificat în 2007. Latura scurtă a acestei casete coincide cu latura lungă a suprafeței SIG 2004/2007, fiind ulterior, extinsă spre V cu încă 1 m, rezultând o lungime totală pe această latură de 5 m. Lungimea casetei se desfășoară spre S, în pantă, spre actualul drum de acces spre plaja lacului Razelm.

Principalele observații prilejuite de realizarea acestei intervenții se referă la stratigrafie, la modul de amenajare a cuptorului și la cronologia locuirii în zonă.

Stratigrafia:

Stratul vegetal (a) este mai gros în partea de NV a secțiunii, unde ajunge până la -0,60 m, diminuând către SE, unde ajunge până la -0,25/-0,20 m adâncime. El suprapune un strat de dărâmtură antică (b) ce provine de la zidul de incintă romano-bizantin, aflat în apropiere (cca. 12 m). Dărâmtura atinge 0,80 m grosime, lângă zidul cuptorului, pentru a se subția până la 0,20 m, către extremitatea de S a casetei. Deasupra acestui strat a fost remarcată prezența sporadică a unor cărămizi întregi (cu dimensiuni diferite: 0,34 x 0,34 x 0,04 m; 0,32 x 0,32 x 0,04 m), provenite din zidul de incintă și găsite în poziție aproape orizontală. Printre

pietrele din dărâmtură apar fragmente de amfore romano-bizantine (tip LRA 1 și LRA 2) și un fragment de gură de spatheion african, ce îngăduie o datare sigură către începutul sec. VII p.Chr. Sub dărâmtura incintei se află ultimul nivel dărâmtură a cuptorului (c), care se prezintă ca un strat (grosime oscilând între 0,40-0,50 m) de culoare gălbui cenușoasă, ce include multe pietre provenind din structura cuptorului, în ultima sa fază de folosire. În acest strat apar fragmente ceramice databile în sec. VI p.Chr., cele mai multe aparținând amforelor de tip LRA 1 și LRA 2, dar și câteva fragmente de amfore pontice, palestiniene (LRA 4) și un fragment egean (LRA 3). Ultimul nivel de funcționare al cuptorului (d), peste care se distribuie dărâmtura descrisă mai sus, se individualizează printr-o anume duritate, atestând în mod clar că s-a călcat pe el și printr-o culoare gălbui-cenușie, deosebită de cenușul dărâmturii zidului de incintă romano-bizantin. Pe acest nivel a apărut, așezată orizontal, o pansă de amforă LRA 1. Stratul de dărâmtură al nivelului anterior de funcționare a cuptorului (e) este gros de 0,50/0,60 m și diminuează odată cu depărtarea de cuptor. El suprapune un alt nivel (f), ce are aceeași aparență gălbui-cenușoasă, fiind însă mult mai bine tasat și compact. În acest ultim strat apar tot fragmente de amfore de tip LRA 1 și LRA 2, între care și un fragment de gură de amforă tip LRA 2 databil către a doua jumătate a sec. V sau începutul sec. VI p.Chr.

Cuptorul (Cpt. 1)

În campania 2007, când a fost descoperit, interiorul cuptorului a fost degajat până la o adâncime de cca. 1,70/2,30 m, săpătura oprindu-se cu puțin sub plinta de susținere a grătarului camerei de ardere a fazei 2 de funcționare. Erau deja vizibile câteva detalii constructive ale ultimei faze (faza 1), respectiv o refacere din pietre rectangulare, mai groase decât pietrele fazei anterioare, care, probabil, au fost extrase din zidul de incintă de epocă greacă (pe care se sprijină peretele de N al cuptorului), unde se văd pietre de formă și dimensiuni asemănătoare. De asemenea, la cca. -0,50 m față de nivelul de călcare actual, era vizibilă plinta de susținere a camerei de ardere a ultimei faze (faza 1), precum și arcul gurii de alimentare a camerei de foc, realizat din cărămizi și parțial prăbușit. În intervalul scurs de la prima dezvelire (2007-2009) în interiorul cuptorului s-a depus un nou strat de dărâmturi, antrenat din zonele învecinate, gros de cca. 0,20/0,30 m, care a trebuit să fie îndepărtat înaintea începerii cercetării propriu zise.

În 2009, am reluat degajarea cuptorului, la interior, pornind de la nivelul atins în anul 2007. Secționându-l pe direcția N - S, am urmărit atingerea bazei camerei de foc a fazei 2 în jumătatea de E. Cu toate că am coborât cu încă 0,60 m, nu am reușit să atingem acest obiectiv. Totuși, a devenit clar că în momentul construirii ultimei faze a cuptorului (faza 1), atât camera de foc, cât și o parte a camerei de ardere a fazei 2, au fost masiv umplute, pentru a constitui o bază solidă pentru amenajarea camerei de foc a ultimei faze de funcționare a cuptorului (provizoriu numerotată drept faza 1). În această umplutură am găsit o mare varietate de fragmente ceramice, de la amfore elenistice până la amfore romano-bizantine din sec. VI p.Chr. Pragul intrării în camera de foc a ultimei faze este și el ridicat cu câteva lespezi, așezate orizontal.

Mult mai bine păstrate sunt amenajările exterioare, care flancau gura de alimentare a camerei de foc (praefurnium), dinspre exterior. Latura de E are dimensiunile de (L) 1,60 x (l) 1 m, iar cea de V de (L) 0,97 x (l) 0,75 m. În umplutura dintre aceste laturi apar tot fragmente de amfore LRA1 și LRA2, puțină ceramică de bucătărie, fragmente de vase de sticlă, toate databile în limitele sec. VI p.Chr., și mai multe oase de animale.

Structuri anterioare cuptorului

Așa cum s-a observat și la descoperirea sa, în anul 2007, cuptorul taie structuri anterioare, cum ar fi zidul de incintă din epoca greacă. În actuala campanie, în urma degajării unei suprafețe mai largi în fața cuptorului, numărul acestora a crescut. Astfel, în imediata apropiere a laturii de V a praefurnium-ului a apărut un zid (Z1/2009) de perioadă greacă clasică, judecând după fragmentele ceramice ce apar pe nivelul adiacent, surprins la -1 m față de nivelul actual de călcare. La 1,70 m distanță, tot pe partea de V a praefurnium-ului, apar resturile unui alt zid (Z2/2009), ce intră în profilul de V al casei și lângă care au apărut fragmente ceramice diverse, atât elenistice, cât și arhaice. Fiind construit la o cotă mult inferioară zidului menționat anterior, nu excludem o datare a acestuia la o dată mult mai veche, probabil în sec. VI-V a.Chr. Fragmente arhaice apar și la extremitatea sudică a secțiunii, la o distanță de cca. 4,50 m față de zidul de S al cuptorului. Aceleași etape de locuire timpurie a zonei îi pot fi, probabil, atribuite și resturile unui alt zid, orientat N - S (Z3/2009), ce intră cu o latură în profilul estic, urmărit pe o lungime de 1,60 m și o lățime

de 0,60 m.

Campania anului 2009 a contribuit la precizarea stratigrafiei generale a zonei și a morfologiei cuptorului. Întrucât numai dezvelirea integrală a acestuia și, mai ales, găsirea gropii de deșeuri și eventuale rebuturi pot elucida problemele legate de cronologia și destinația sa, estimăm ca necesară continuarea cercetării în campaniile viitoare. În acest fel s-ar putea îmbogăți substanțial documentarea existenței unei zonei de producere a ceramicii la Argamum, ilustrând atât atelierul cât și locul de uscare a vaselor. Totodată, cercetările din zonă vor aduce la lumină alte vestigii și informații privind perioada preromană din evoluția orașului greco-roman Orgame/Argamum. [Mihaela Mănucu-Adameșteanu, Andrei Opaț]

Informații suplimentare online

[Raportul 4337 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapservet Cimec.ro](#)
